

Λεξ 250

ΛΕΞΙΚΟ ΒΙΒΛΙΚΗΣ ΘΕΟΛΟΓΙΑΣ

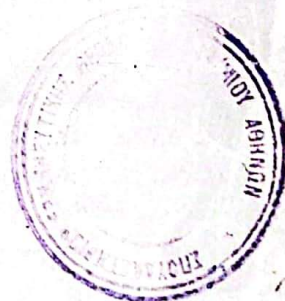
Μεταφρασμένο από τὰ Γαλλικά με τὴν ἐποπτεία τῶν
Σάββα ΑΓΟΥΡΙΔΗ, Σταύρου ΒΑΡΤΑΝΙΑΝ

καί

Γεωργίου ΓΡΑΤΣΕΑ, Γαβριήλ ΜΑΡΑΓΚΟΥ
Γεωργίου ΡΗΓΟΠΟΥΛΟΥ, Σεβαστιανοῦ ΦΡΕΡΗ
Καίτης ΧΙΩΤΕΛΛΗ

Λεξ. 250

ΕΚΔΟΣΗ «ΒΙΒΛΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ 'ΑΡΤΟΣ ΖΩΗΣ'»
Στάση Παράδεισος — Ἀμαρούσιογ
ΑΘΗΝΑ
1980

...σε πολυάριθμα κείμενα της ΚΔ (Μτ 3,9.12· 22,14· Λκ 12,32· Ιω 1,11 εξ· 1,47· Ρωμ 2,28· 1 Κορ 10,18· Γαλ 6,16), αλλά όπωσδήποτε παύει να υπάρχει αυτόνομα. Τό 'Υπόλειμμα είναι τώρα ή *'Εκκλησία.
Η βαθύτερη σημασία του θέματος στό σχέδιο του Θεού δόθηκε από τόν Παύλο, πού στην έπιστολή του πρós Ρωμαίους αναπτύσσει μιά αληθινή θεολογία τής *Θείας οικονομίας (Ρωμ 9—11). Χάρη στό 'Υπόλειμμα πού πίστεψε στό Χριστό, ή άπιστία του 'Ισραήλ δέν καταστρέφει τίς *επαγγελίες, και ή *πιστότητα του Θεού παραμένει άκέραιη (Ρωμ 11,1-7). Από τήν άλλη μεριά, ή ύπαρξη ενός 'Υπολείμματος, μόνου θεματοφύλακα των επαγγελιών, άποκαλύπτει τόν άπόλυτα χαριστικό χαρακτήρα τής *έκλογής των ατόμων, άπόκτηση και στά πλαίσια τής έκλογής όλου του λαού (9,6-18.25-29). Και ή έκλογή ενός τμήματος μέσα από τόν έκλεκτό λαό, τμήματος πού καταλήγει τελικά μόνο στό Μεσσία, έχει ως στόχο τήν *άπολύτρωση όλων, όχι μόνο όλόκληρου του 'Ισραήλ (11,26), αλλά έπίσης και των έθνικων (11,25). Έτσι συμφιλώνονται οι φαινομενικά αντίθετες μεταξύ τους απαιτήσεις τής θείας *δικαιοσύνης: από τήν μιά, τιμωρία τής άμαρτίας κι από τήν άλλη πιστότητα στην *επαγγελία, τήν όποία δέν μπορεί να οδηγήσει στην άποτυχία ή άμαρτία του ανθρώπου, αλλά ή όποία παραμένει πάντοτε χαριστική δωρεά.

FD (ΒΣ)

→ άγιος ΠΔ IV 3 — άνάπαυση ΠΔ II — αύξηση ΠΔ 2· ΚΔ 3 — δοκιμασία/πειρασμός ΠΔ I 3· ΚΔ I — Δούλος του Θεού II 2 — 'Εκκλησία II 2 — έκλογή ΠΔ III 1 — έλπίδα ΠΔ II 2 — θεία οικονομία ΚΔ III 2 — 'Ισραήλ ΚΔ 3 — κατακλυσμός — κληρονομία ΠΔ II· ΚΔ I 1 — λαός Β I 1· Γ II — μεσίτης I 2, II 1 — μετένοια/μεταστροφή ΠΔ II 1.2.5· ΚΔ III 1 — Νωε 2 — σκλήρυνση I 2 β — σωτηρία ΚΔ I 2 α, II 1 — φωτιά ΠΔ II 2.

ΥΠΟΜΟΝΗ

Απέναντι στό «σκληροτράχηλο» λαό του, όπως και άπέναντι στα άμαρτωλά έθνη, ό Θεός δείχνεται ύπομονετικός, γιατί τούς αγαπά και θέλει να τούς σώσει. Αυτή τή θεία ύπομονή, τής όποίας ό 'Ιησούς δίνει τήν υπέρτατη άποκάλυψη και τό τέλειο ύπόδειγμα, ό άνθρωπος όφείλει να τή μιμηθεί (Εφ 5,1· Μτ 5,45). Σύμφωνα με τό παράδειγμα του Δασκάλου του, ό μαθητής θά πρέπει να αντιμετώπισει τό διωγμό και τίς δοκιμασίες με σταθερή και χαρούμενη πιστότητα, γεμάτη έλπίδα. Πιο ταπεινά, θά χρειαστεί να ύπομένει καθημερινά τά σφάλματα των άλλων με πραότητα και άγάπη.

I. Η ΥΠΟΜΟΝΗ ΤΟΥ ΘΕΟΥ

ΠΔ
Ο Θεός βεβαιώνει τή δικαιοσύνη του παραβλέποντας τά άμαρτήματα πού διαπράχθηκαν άλλοτε, τόν καιρό τής ύπομονής του (Ρωμ 3,25 εξ). Έτσι ή ΠΔ θεωρείται από τόν άπόστολο Παύλο ως μιά χρονική περίοδος στην διάρκεια τής όποίας ό Θεός υπέμενε τίς άμαρτίες του λαού του και τίς άμαρτίες των έθνων, για να έκδηλώσει τή σωτήρια δικαιοσύμη του «κατά τόν παρόντα καιρόν» (βλ I Πε 3,20· Ρωμ 9,22 νη του «κατά τόν παρόντα καιρόν», ό άγιος λαός έλαβε ό-εξ). Στην διάρκεια τής ιστορίας του, ό άγιος λαός έλαβε ό-εξ). Στή διάρκεια τής ιστορίας αυτής τής ύπομονής του Θεού, και βαθύτερη συνείδηση αυτής τής ύπομονής του Θεού. Τήν ώρα τής άποκαλύψεως στό Μωυσή, ό Γιαχβέ λέει για τόν έαυτό του ότι είναι «Κύριος ό Θεός οϊκτίρμων και έλεήμων, μακρόθυμος και πολυέλεος και αληθινός, και δικαιοσύνην διατηρών και έλεος εις χιλιάδας, άφαιρών άνο-

μίας και άδικίας και άμαρτίας». 'Αλλά είναι έπίσης εκείνος, ό όποιος «ού καθαρει τόν ένοχον, επάγων άνομίας πατέρων επί τέκνα και επί τέκνα τέκνων, επί τρίτην και τετάρτην γενεάν» (Εξ 34,6 εξ· βλ Αρ 14,18). Οι διαδοχικές άποκαλύψεις θά επιμένουν όλο και πιο πολύ στην ύπομονή, τήν εύσπλαχνική άγάπη του Πατέρα, ό όποιος «έγνω τό πλάσμα ήμών... μακρόθυμος και πολυέλεος... ου κατά τάς άνομίας ήμών έποίησεν ήμίν» (Ψλ 102,8· βλ Σειρ 18,8-14). 'Αν και τά θέματα τής όργής και τής κρίσεως ποτέ δέν έξαντλούνται, οι προφήτες τονίζουν περισσότερο τή θεία συγγνώμη, και όρισμένα κείμενα παρουσιάζουν τό Θεό, έτοιμο να μετανιώσει για τίς άπειλές του (Ιλ 2,13 εξ· Ιων 4,2). Αυτή όμως ή ύπομονή του Θεού δέν είναι ποτέ άδυναμία: είναι κλήση στην μετένοια: «έπιστρέψατε πρós Κύριον τόν Θεόν υμών, ότι έλεήμων και οϊκτίρμων έστί, μακρόθυμος και πολυέλεος...» (Ιλ 2,13· βλ Ησ 55,6). 'Ο 'Ισραήλ καταλαβαίνει έπίσης σιγά σιγά ότι δέν είναι ό μόνος πού έπωφελεΐται από αυτή τήν ύπομονή: ό Γιαχβέ αγαπάει τό ίδιο και τά έθνη. 'Η Ιστορία του 'Ιωνά ύπενθυμίζει ότι ή εύσπλαχνία του Θεού είναι άνοιχτή σ' όλους τούς ανθρώπους πού μετανοούν.

ΚΔ

1. 'Ο 'Ιησούς, με τή στάση του άπέναντι στους άμαρτωλούς και με τή διδασκαλία του, έξηγει και ένσαρκώνει τή θεία ύπομονή. 'Επιπλήττει τούς άνομήμονους και έκδικητικούς μαθητές του (Λκ 9,55). Οι παραβολές τής άγνης συκιάς (13,6-9), του άσωτου υίου (15) και του άσπλαχνου ύπνρέτη (Μτ 18,23-35) είναι άποκαλύψεις τής ύπομονής του Θεού, ό όποιος θέλει να σώσει τούς άμαρτωλούς, και παράλληλα, μαθήματα ύπομονής και άγάπης πού προορίζονται για τούς μαθητές του. Τό θάρρος του 'Ιησού στό Πάθος του, ειδικά τονισμένο στην διήγηση του Λουκά, θά γίνει τό ύπόδειγμα κάθε ύπομονής για τόν άνθρωπο πού είναι ό στόχος των διωγμών, αλλά ό όποιος άρχίζει τώρα να καταλαβαίνει τή σημασία και τή λυτρωτική άξία αυτών των πόνων.

2. Οι 'Απόστολοι βλέπουν τή φαινομενική άργοπορία τής επανόδου του 'Ιησού ως έκδήλωση τής θείας μακροθυμίας: «ου βραδύνει ό Κύριος τής έπαγγελίας... αλλά πάντα εις ημάς, μη βουλόμενός τινας άπολέσθαι, αλλά πάντα εις μετένοιαν χωρήσαι» (2 Πε 3,9.15). 'Αν όμως ό άνθρωπος «του πλούτου τής χρηστότητος αυτού και τής άνοχής και τής μακροθυμίας καταφρονεί...», τότε «κατά τήν σκληρότητα [αυτου] και άμετανόητον καρδιαν θησαυρίζει έαυτω όργην εν ήμέρα όργής και άποκαλύψεως και δικαιοκρισίας του Θεού» (Ρωμ 2,5). Γι' αυτό, όσο διαρκεί τό «σήμερα» τής ύπομονής του Θεού και τής κησέως του, οι έκλεκτοί όφείλουν να άκούνε τό λόγο του και να προσπαθούν να ειςέλθουν «εις τήν κατάπαυσιν» του Θεού (Εβρ 3,7—4,11).

II. Η ΥΠΟΜΟΝΗ ΤΟΥ ΑΝΘΡΩΠΟΥ

Ο άνθρωπος πρέπει να έμψυχώνεται από τήν ύπομονή του Θεού και από τήν ύπομονή του 'Ιησού. Στόν πόνο και στό διωγμό πού επιτρέπει ό Θεός, ό άνθρωπος όφείλει να άντλεί τήν Ισχύ του «εν αυτω τω Θεω», ό όποιος του δίνει τήν έλπίδα και τή σωτηρία. Στην καθημερινή ζωή, ή ύπομονή του άπέναντι στους άδελφούς του θά είναι μιά από τίς μορφές τής άγάπης του γι' αυτούς.

1. Μπροστά στό Θεό, πού τόν δοκιμάζει με πόνους ή πού επιτρέπει τό διωγμό, ό άνθρωπος, άνακαλύποντας σιγά σιγά τό νόημα αυτών των πόνων, μαθαίνει να τούς αντιμετώπισει με ύπομονή πού τόν κάνει να «φέρη καρπόν» (Ιω 15,2). 'Ο 'Ιάβ καταλαβαίνει ότι ό πόνος δέν είναι άναγκαστικά ή τιμωρία τής άμαρτίας, γι' αυτό μπροστά του κάνει ύπομο-

νή: πρόκειται για δοκιμασία της πίστεώς του. Ἀπέναντι στο μυστήριο, υποκλίνεται ταπεινά, χωρίς όμως ακόμη νά διακρίνει ούτε τή σημασία ούτε τήν ἀξία τῆς δοκιμασίας του. Ὑπομονή ἐπίσης ἔχει καί ὁ διωγμένος Ἰουδαϊκός λαός, ὁ ὁποῖος ὑπομένει τίς δοκιμασίες μέ καρτερία, ἀποβλέποντας πρὸς τὸν ἐρχομὸ τῆς μεσσιανικῆς βασιλείας (1 καὶ 2 Μακ' Δν 12,12). Ὁ καταπιεσμένος δίκαιος δὲν ὀφείλει ἀλήθεια νά ἐμπιστευεῖται μέ καρτερικὴ ὑπομονὴ τὸν ἑαυτοῦ στοῦ Λόγου καὶ στήν ἀγάπῃ τοῦ Γιαχβέ (Ψλ 129,5· 24,3.5.21· Σειρ 2); Ὁ χριστιανός, γνωρίζοντας ὅτι «ταῦτα ἔδει παθεῖν τὸν Χριστὸν καὶ εἰσελθεῖν εἰς τὴν *δόξαν αὐτοῦ» (Λκ 24,26), ὀφείλει, σύμφωνα μέ τὸ παράδειγμα ἐκείνου, νά ὑπομένει μέ καρτερία ὄλους τοὺς διωγμούς: τοὺς ὑπομένει μέ τὴν ἐλπίδα τῆς σωτηρίας στήν ἐνδοξὴ ἔλευση τοῦ Ἰησοῦ, καί ξέρει ὅτι ἔτσι, μέ τοὺς πόνους τοῦ καὶ μέ τὴν ὑπομονὴν του, εἶναι συνεργάτης τοῦ Σωτήρα. «Εἴπερ συμπάσχομεν ἵνα καὶ συνδοξασθῶμεν» (Ρωμ 8,17· Φιλ 3,10). Στὶς ἀντίξοες περιστάσεις, θά πάρει ὡς «ὑπόδειγμα... τῆς κακοπαθείας καὶ τῆς μακροθυμίας τοῦ προφήτου, οἱ ἐλάλησαν τῷ ὀνόματι Κυρίου» (Ἰακ 5,10), καί γενικῶς ὄλους τοὺς μεγάλους «δούλους» τοῦ Θεοῦ στήν ΠΔ (Εβρ 6,12· 11), εἰδικά τὸν Ἀβραάμ (Εβρ 6,15) καὶ τὸν Ἰώβ (Ἰακ 5,11). Προπάντων όμως, θά μιμηθεῖ τὴν ὑπομονὴν τοῦ Ἰησοῦ (Πραξ 8,32· Εβρ 12,2 ἐξ· 2 Θεσ 3,5) καί, μέ τὰ μάτια προσηλωμένα σ' αὐτόν, θά ἀντιμετωπίσει μέ ὑπομονὴν τὴν δοκιμασίαν πού εἶναι ἐμπρὸς του (Εβρ 12,1 ἐξ). Αὐτὴ ἡ ὑπομονή, ὅπως καί ἡ ἀγάπη, εἶναι «καρπὸς τοῦ πνεύματος» (Γαλ 5,22· βλ 1 Κορ 10,13· Κολ 1,11). Σφυρηλατημένη μέσα στή δοκιμασία (Ρωμ 5,3 ἐξ· Ἰακ 1,2 ἐξ), ἡ ὑπομονὴ φέρνει μέ τὴν σειρά τῆς τὴν ἐλπίδα, ἡ ὁποία «οὐ καταισχύνει» (Ρωμ 5,5).

Ἐνισχυμένοι ἔτσι ἀπὸ τὸ Θεὸ καὶ ἐγκαρδιωμένοι ἀπὸ τίς Γραφές (Ρωμ 15,4), ὅλοι οἱ χριστιανοὶ μποροῦν νά παραμένουν *πιστοὶ στήν ἀντιμετώπιση τῶν δοκιμασιῶν πού τίς ὑποφέρουν γιὰ τὸ Ὄνομα τοῦ Ἰησοῦ (Απ 2,10· 3,21). Ἀποκτοῦν ἔτσι τὴ μακαριότητα πού ἔχει δοθεῖ ὡς ὑπόσχεση σ' αὐτοὺς οἱ ὁποῖοι ἐγκαρτεροῦν ὡς τὸ τέλος (Μτ 10,22· βλ Μτ 5,11 ἐξ· Ἰακ 1,12· 5,11· βλ Δν 12,12), πράγμα πού θά

ἰσχύσει προπάντων στὶς μεγάλες θλίψεις τῶν τελευταίων καιρῶν (Μκ 13,13· Λκ 21,19). Ὅσο γιὰ τοὺς *ἀποστόλους, αὐτοὶ κλήθηκαν σὲ μιά ἀκόμη πῶ στενὴ συμμετοχὴ σὲ Πάθος καὶ στήν ὑπομονὴν τοῦ Χριστοῦ: «ἐν ὑπομονῇ πολλῇ, ἐν θλίψεσιν, ἐν ἀνάγκαις, ἐν στενοχωρίαις», ἀποδεικνύονται σὲ ὄλα «διάκονοι Θεοῦ» καὶ ὑπηρετοὶ Χριστοῦ (2 Κορ 6,4· 12,12· 1 Τιμ 6,11· 2 Τιμ 2,10· 3,10). Διὰ τῶν πόνων τοὺς καὶ τῆς ὑπομονῆς τοὺς, ἡ ζωὴ τοῦ Χριστοῦ φανερώνεται στὰ σώματά τοὺς. Ἀφοῦ ὁ θάνατος συντελεῖται σ' αὐτοὺς, ἡ ζωὴ μπορεῖ νά συντελεστεῖ στοὺς χριστιανούς (2 Κορ 4,10· 12).

2. *Μπροστὰ στοὺς ἀδελφούς του πού τὸν ἐρεθίζουν, ὁ σοφός θά θυμηθεῖ ὅτι «κρείσσων ἀνὴρ μακρόθυμος ἰσχυροῦ, ὁ δὲ κρατῶν ὀργῆς κρείσσων καταλαμβανομένου πόλιν»* (Πρμ 16,32· βλ 25,15· Εκ 7,8). Προπάντων θά μιμηθεῖ τὴν ὑπομονὴν τοῦ Ἰησοῦ ἀπέναντι στοὺς Ἀποστόλους καὶ ἀπέναντι στοὺς ἁμαρτωλούς. Ἀντὶ νά εἶναι ἀσπλαχνος (Μτ 18,23-35), θά εἶναι ἐπιεικής (5,45), ἡ καθημερινὴ του ὑπομονὴ θά ἀποκαλύπτει τὴν ἀγάπῃ του (1 Κορ 13,4). Γιὰ νά ζεῖ σύμφωνα μέ τὴν κλήση του, θά ἀνέχεται τοὺς ἄλλους μέ ἀγάπῃ, «μετὰ πάσης ταπεινοφροσύνης καὶ πραότητος, μετὰ μακροθυμίας» (Εφ 4,2· Κολ 3,12 ἐξ· 1 Θεσ 5,14). Μέ τὸν τρόπο αὐτὸ θά εἶναι πραγματικὸ τέκνο τοῦ ὑπομονετικοῦ Θεοῦ, ὁ ὁποῖος ἀγαπᾷ, συγχωρεῖ καὶ θέλει νά σώσει, καὶ μαθητὴς τοῦ Ἰησοῦ, τοῦ «πράου καὶ ταπεινοῦ τῆ καρδία» (Μτ 11,29).

RD (ΧΣ)

→ γρηγορῶ — διωγμός Π 1.2 — δοκιμασία/πειρασμός ΚΔ Π — ἐλπίδα — εὐσπλαχνία ΠΔ 1 2 α — ὀργή Α 2· Β ΠΔ ΠΙ 1 — παιδεία — πιστότητα — πόνος — πραότητα — πτωχοὶ ΚΔ ΠΙ 3 — σιωπὴ 1 — σκληρυνση Ι 2 β.

ΥΠΟΣΧΕΣΗ → ἐπαγγελίες.

ΥΨΟΣ → Ἀνάληψη — ὄρος — οὐρανός.